

IN MEMORIAM
IACOB MÂRZA (1946-2015)

În ziua de 29 noiembrie 2015 s-a stins din viață, după o grea suferință, la doar 69 de ani, prof. univ. dr. Iacob Mârza, eminent dascăl și istoric al culturii și învățământului din Transilvania.

S-a născut la 18 august 1946, în satul Galtiu, comuna Sântimbru, județul Alba, din părinții Mârza Partenie și Victoria (n. Groza). Studiile elementare le-a urmat în satul natal, iar pe cele medii la Liceul „Horea, Cloșca și Crișan” din Alba Iulia (promoția 1964); pe cele superioare la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj, Facultatea de Istorie-Filosofie, specializarea Istoria medie a României (promoția 1969). Dintre dascăli și mentori i-a avut pe prof. Nicolae Lascu, acad. prof. Ștefan Pascu, prof. Francisc Pall și, mai ales, prof. Pompiliu Teodor (evident, prin ceea ce a scris pentru secolul al XVIII-lea românesc) și prof. David Prodan.

Debutază în cercetarea istorică chiar cu lucrarea de absolvire a facultății, în 1969, cu tema *Regium Gymnasium Zalathense (1790-1848), încercare de monografie*, 84 p., iar în publicistica de specialitate cu *Gramatica lui Andrei Șaguna*, în *Limba română*, XX, 1971, 1, p. 21-32.

A activat ca muzeograf la Muzeul Regional din Alba Iulia - ulterior Muzeul Național al Unirii - (1969-1972), bibliotecar, bibliotecar principal, șef de birou la Biblioteca Batthyaneum din Alba Iulia (1972-1993). Din 1993 a fost conferențiar și apoi profesor universitar la Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, unde a îndeplinit și funcții administrative (decan și rector).

A pregătit și susținut examenul de doctorat în domeniul Istorie (Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca, 1985), cu tema *Școlile superioare de la Blaj și rolul lor în procesul de formare al intelectualității românești din Transilvania*, avându-l

coordonator pe acad. Ștefan Pascu, teză publicată în anul 1987, și care a întrunit aprecieri critice favorabile în principalele reviste de istorie din România și a beneficiat de recenzii în Austria, Germania, Ungaria, Slovacia etc. Aici a abordat sistematic, pentru prima dată, problema conținutului învățământului în instituțiile unde s-au format reprezentanți ai Școlii Ardelene, lideri din generația *Supplex Libellus Valachorum* (1791) și intelectuali care au pregătit - teoretic și practic - Revoluția de la 1848.

A participat la sesiuni de comunicări științifice, colocvii, congrese și seminarii de specialitate (la nivel local, regional, național și internațional) și a fost beneficiar al unor stagii de documentare în Anglia, Germania, Slovacia, Italia și Ungaria. Din anul 1987 figurează în *Répertoire internationale des dix-huitiémistes* (Voltaire Foundation, Taylor Institution, Oxford, Anglia) și este prezent în *Who's Who în România*, 2002, București, Pegasus Press, 2002, p. 393. A fost membru al Societății de Științe Istorice din România și al Societății Istoricilor din Transilvania și Banat. A fost membru în Colegiul de redacție al publicației *Apulum* (Muzeul Național al Unirii din Alba Iulia), redactor responsabil la *Annales Universitatis Apulensis. Series Historica* (Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia), membru în colegiul de redacție la *Studia Universitatis Babeș-Bolyai. Series Theologia Graeco-Catholica*, Cluj-Napoca, *Acta Musei Porolissensis*, Zalău, *Discobolul*, Alba Iulia, *Cultura creștină* (Mitropolia Greco-Catolică, Blaj) și *Studia Blasiensia*, Blaj.

A colaborat, cu texte de specialitate, la o serie de publicații de profil, dintre care amintim: *Anuarul Institutului de Istorie din Cluj*, *Apulum*, *Biblioteca și cercetarea*, *Revista istorică*, *Revista Muzeelor și Monumentelor*, *Revue des études sud-est européennes*, *Revue Roumaine d'histoire*, *Sargetia*, *Secolul 20* și *Transylvanian Review*.

Bibliografia Istorică a României înregistrează, începând cu 1971, un număr impresionant (peste 350 de titluri de cărți, articole comunicări, studii, referate, recenzii, în reviste de specialitate din țară și de peste hotare, la care se adaugă recenzii, prezentări de cărți ori texte tipărite în publicistica de orientare culturală, răspândită în reviste locale, regionale și naționale), în care se dezbat probleme ale culturii românești din Transilvania secolului Luminilor, „Vormărz” și din deceniul 5 al secolului al XIX-lea (structurile și conținutul învățământului, istoria cărții și a bibliotecilor, circulația cărții românești și europene), pentru ca în ultimii ani să fie abordate probleme ale istoriei istoriografiei românești. S-au cercetat cu insistență diferite aspecte ale istoriei culturii românești din Transilvania epocii Luminilor, cu predilecție istoria învățământului românesc.

A fost colaborator la monografia *Alba Iulia 2000*, Alba Iulia, 1975; la volumele: *Enlightenment and Romanian Society*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1980; *Actes du Sixième Congrès International des Lumières*, Oxford, 1983; *Țara dintre cetății și râuri*, București, Editura Eminescu, 1984; *Noul Testament de la Bălgrad, 1648*, Alba Iulia, 1988; *Bucoarna, Bălgrad, 1699*, Alba Iulia, 1988; *Cultură și societate în epoca modernă*, Cluj-Napoca, Editura Dacia, 1990; *Vibrácie*, București, Editura Kriterion, 1992; *21. Abdos Tagung Bratislava und Martin. 25. Bis 28 Mai 1992: Referate und Beiträge*, Berlin, 1992 și editor la: Vasilie Popp, *Disertație despre tipografiile românești /.../*, Sibiu, 1838, Cluj, Editura Dacia, 1995 (în colab cu dr. Eva Mârza) - în „atenta și competentă îngrijire a doi specialiști ce demonstrează înalt

profesionalism” (La republicarea „*Disertației despre tipografiile românești*” a lui *Vasilie Popp* - cronică publicată de prof. univ. dr. Octavian Schiau în *Universul catedrei*, XXXVI, 1995, p. 11); *Incursiuni în opera istorică a lui Gheorghe I. Brătianu*, Cluj-Napoca, 1999; *Spiritualitate transilvană și istorie europeană* (editor și coautor), Alba Iulia, 1999; *Psaltirea, Bălgărad, 1699*, Alba Iulia, 2001 (colaborare); *Etape și momente din istoria învățământului din Transilvania (sec. XVIII-XIX)*, Sibiu, Editura Imago, 2000 (autor); *Semantică politică iluministă în Transilvania (sec. XVII-XIX): glosar de termeni*, Alba Iulia, 2002 (colaborare).

O parte din studii au fost dedicate cărții străine vechi (manuscrite și tipărite), cu predilecție codice și tipărituri de la Biblioteca Batthyaneum (codice miniate, aldine, elzevire, plantiene ș.a.). Amintim, în acest sens, *Psaltirea lui David cu calendar*, București, Editura Meridiane, 1977 (în colaborare cu Cristina L. Bica).

În anul 2000 a obținut dreptul de a conduce doctorate în Istorie. De asemenea, a contribuit la organizarea liniei de masterat în Istoria culturii (sec. XVII-XIX). A fost și director al Centrului de Studii Istorice și Politologice „Iuliu Maniu”, director al unor granturi de cercetare de tip A (2000-2002 - *Preiluminism și iluminism politic în Transilvania (sec. XVII-XIX)* și 2003-2005 - *Sens și reprezentare în dinamica gândirii politice din Transilvania (sec. XVII-XIX). Dicționar terminologic explicativ*). A fost cooptat ca membru în „Comisia celor patru”, din programul de cercetare științifică interuniversitară - Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia, Facultatea de Istorie și Filologie, Catedra de Istorie - Universität Wien - Fakultät der Katholischen Theologie - Stiftung „Pro Oriente” (din 2001), cu tema *Unirea religioasă a românilor ardeleni cu Biserica Romei*.

Drept recunoaștere a muncii depuse la universitate, i s-a conferit de către președintele României, Emil Constantinescu, prin decretul nr. 525 din 1 decembrie 2000, Ordinul Național „Steaua României”, în gradul de ofițer. În 2003 a primit, din partea Primăriei Municipiului Alba Iulia, „Diploma de onoare” pentru activitatea culturală și de cercetare istorică desfășurată pe parcursul a trei decenii, dar și ca recunoaștere a muncii depuse în calitate de profesor, decan și rector la *Alma Mater Apulensis*.

Decan în două legislaturi la Facultatea de Științe, rector al Universității între anii 2000 și 2004 a urmărit, în cadrul managementului universitar să contribuie la dezvoltarea instituției, în concordanță cu planul strategic al Universității „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia.

Prin cunoștințele sale vaste din domeniul istoriei culturii, prin întreaga sa activitate didactică și de cercetare, dispariția profesorului Iacob Mârza a lăsat un gol imens în istoriografia românească. El va rămâne veșnic în amintirea colegilor, prietenilor și nenumăraților săi învățaței un exemplu de CERCETĂTOR, DASCĂL și, mai ales, de OM.

SIT TIBI TERRA LEVIS, CARISSIME AMICE!

Ioan Al. ALDEA*

* Alba Iulia; e-mail: ioanaldea72@yahoo.com.